

Török János (1843-1892)

Jurist, primar al Timișoarei, comandant de poliție.

S-a născut la Vinga; în perioada 1854-1862 este elev la gimnaziul piarist, unde-și ia luat bacalaureatul, după care studiază dreptul la Bratislava și Budapesta. După absolvire, în perioada 1866-1869, este ajutor de notar la Vinga, apoi, din 1867, avocat stagiar în biroul lui Nándor Rieger. De aici, drumurile îl poartă spre capitala Banatului, unde devine practicant în biroul primarului Károly Küttel, apoi, pe vremea primarului Ferenc Steiner, este, timp de patru ani, notar-șef. După demisia lui Steiner, în anul 1867, este ales ca primar. Va îndeplini această funcție vreme de zece ani. După criza anilor 1870 (când s-au succedat câțiva ani de secetă, o lipsă acută, aproape generalizată, de bani, emigrarea, în masă, a păturilor sărace și mijlocii) a purces, cu mână forte și înțeleaptă prevedere, având ca permanentă țintă interesele comunității, să organizeze viața marelui oraș, aflat în plin avânt. Chiar dacă, în momentul alegerii sale, conducerea județului nu se situase, în întregime, de partea sa, a izbutit să găsească un limbaj comun cu fiecare forță politică, reușind consensul la nivelul membrilor consiliului, care aveau, adesea, opinii divergente. În decembrie 1878 se căsătorește cu Leona Rieger, fiică de moșier din Temeskutas (azi Kudric, Serbia).

În perioada sa de primar, municipalitatea a achiziționat fosta clădire a primăriei sârbe (laolaltă cu vechiul teatru, care funcționa în incinta acesteia), iar pe terenul respectiv, cu acceptul orașului, s-a edificat, prin reconstrucție completă, o clădire impunătoare: școala superioară regală de stat, cu profil real. În luna septembrie a anului 1879, intervine la minister în vederea susținerii materiale a școlii de stat cu profil de industrie a lemnului și de prelucrare a metalelor din Timișoara, respectiva unitate de învățământ devenind, după trei ani, școală industrială de prim rang, unde învățau câteva sute de elevi. Dând dovada unui bun simț comercial, cumpără, pentru oraș, uriașa clădire a noului teatru, care luase foc, împreună cu localul și cu hotelul aflat în același ansamblu. A constituit o societate pe acțiuni pentru a putea inaugura, cât mai repede, noul teatru și pentru a sprijini activitatea unei instituții teatrale permanente de limbă maghiară. A creat o cantină publică, un cămin pentru copiii orfani și un fond de pensii.

A fost președintele Délmagyarországi Természettudományi Társulat (Societatea de Științe ale Naturii din Ungaria de Sud), comandantul unității de pompieri voluntari, membru de vază al asociației civile de tir. Accesul din cartierele adiacente, care se dezvoltau în ritm alert, era asigurat prin drumuri propice transportului cu cai; pentru a accelera circulația, a purtat tratative pline de tact cu comandamentul militar al cetății. A insistat pe ideea „lărgirii porților” orașului, îndrumând circulația dinspre zonele exterioare ale cetății înspre interiorul ei, prin porțile lărgite ale cetății (vor cuteza să ceară dărâmarea zidurilor cetății abia după trecerea multor ani). Susține „asfaltizarea” drumurilor din cetate. Achiziționează, cu bani puțini, de la minele din Șușanovaț, cumpărate de municipalitate, piatra necesară pentru modernizarea căilor de acces. Pe vremea cât a fost primar, s-a construit primul pod de fier peste canalul Bega.

Tot el a inițiat crearea unei rețele de canalizare în centrul Timișoarei, ceea ce avea să contribuie la îmbunătățirea situației sănătății publice. Oficiul de specialitate a întocmit, în anul 1885, documentația necesară, primarul obținând, pentru materializarea acesteia, aportul vistieriei militare. Prin această lucrare, a realizat o schimbare majoră a stării de sănătate a populației orașului, următorul pas pe care urma să-l facă constând în crearea unui spital public modern. Sprijină orfelinatul Gizella, îi ajută cu donații pe sinistrații din Szeged, loviți de inundațiile produse, în anul 1872, de râul Tisa. Din când în când, inițiază severe inspecții sanitare în penitenciare.

Una dintre izbânzile mandatului său de primar o reprezintă felul în care a soluționat iluminatul public din Timișoara, atunci când nu a mai prelungit contractul cu firma austriacă de iluminat cu gaz aerian și a acceptat oferta mai avantajoasă a firmei londoneze. Astfel, în noiembrie 1884, Timișoara a devenit primul oraș de pe continent cu lumină stradală electrică.

Flerul său comercial, talentul organizatoric, fermitatea de care a dat dovadă au atras atenția asupra sa și la Budapesta. În februarie 1885, a fost numit comandant al poliției Capitalei, cu sarcina de a reforma, în spiritul legii adoptate deja în 1881, întreaga poliție de stat a Ungariei. Demarează operația de modernizare, efectuează schimbări în rândurile personalului, creează noi structuri (secție de detectivi, evidența criminalității, serviciu de presă). Eforturile sale deosebite sunt apreciate pe măsură: i se conferă titlul de consilier ministerial. În iunie 1892 mai face o vizită la Timișoara, dar, în toamna aceluiași an, o criză cardiacă survenită în vila sa de vacanță de la Barlangliget îi va pune zilelor.

Consiliul municipal decide să aducă la Timișoara rămășițele pământești ale ilustrului său concitadin, care își află odihna de veci în cimitirul din Cetate. În semn de pioasă aducere aminte, în 1896, (și) municipalitatea îi realizează un bust pictat, care va fi amplasat în galeria de portrete a sălii de consiliu.

Din anul 2009, o statuie din Parcul Central al Timișoarei îi evocă amintirea.